

gas i Vesttyskland skaber muligheder for at starte tilslutningen tidligere end den danske gasproduktion. Det drejer sig i alle tilfælde om en meget kort omstillingsperiode, i løbet af hvilken ca. 90 pct. af alle husstande i de områder, der får naturgas, skal tilsluttes nettet. Da gassen skal koste forbrugeren det samme som olie, da de årlige besparelser ved overgang til gas er små, og da kun ca. halvdelen af de potentielle husstandsforbrugere skønnes at have oliefyrr/-tanke, der skal udskiftes inden 1990, vil den økonomisk motiverede omstilling blandt husstandene være begrænset.

De private husstande kan pålægges en tilslutningspligt. Såfremt denne pligt skal fastholdes uden tidskrævende retssager og tvangsforanstaltninger, vil det være nødvendigt at udforme finansierings- og erstatningsordninger på en måde, der generelt opfattes som rimelige.

Behovet for disse ordninger kan ikke alene og ikke primært vurderes juridisk. Ordningerne skal skabe den nødvendige motivation blandt forbrugere til at acceptere fremfor at sabotere en tilslutningspligt. Det betyder, at projektets interne forrentning enten falde fordi tilslutningen finder sted for langsomt i forhold til beregningsantagelserne eller fordi motiveringen af forbrugerne kræver relativt »gode« ordninger.

Selv om omstillingen i de private husstande gennemføres som antaget, tilbagestår spørgsmålet om, hvorledes industrien motiveres til en lige så hurtig omstilling, når en tilslutningspligt for industrien på forhånd kan udelukkes og industrien også skal betale det samme for gassen som for olien. Industriens interesse for at blive fritaget for tilslutningspligt giver ikke grund til at forvente frivillig tilslutning i større omfang.

Der er ikke i rapporten givet nogen begrundelse for antagelsen om gennemsnitlig 2,7 pct. olieprisstigninger pr. år ud over inflationen. Fra anden side er oplyst, at der skulle være lagt følgende prisstigninger ud over inflationen til grund for beregningerne: ½ pct. p.a. til 1984, herefter 2 pct. p.a. frem til 1990, derefter 5 pct. p.a. til 1995 og endelig 2 pct. p.a. frem til 2005. Det er i alle tilfældene kritiserbart, at antagelsen om olieprisstigninger ud over inflationen ikke beskrives direkte i rapporten – ikke mindst i betragtning af denne antagelses betydning

for beregningsresultaterne. Herudover må den beregnede interne forrentning på 12 pct. karakteriseres som én blandt mange tænkkelige forrentninger, så længe der ikke er anført grunde for olieprisstigningerne i den for projektet meget favorable form.

Da de to væsentligste antagelser for beregningen af gasprojektets interne forrentning til 12 pct. svæver i det uvisse, er udsagnet om, at den interne forrentning med 90 pct. sikkerhed vil blive over 10 pct., direkte vildledende. Vurderet ud fra industriens erfaringer er projektet ikke økonomisk forsvarligt.

Erfaringerne med den anvendte beregningsmetode er ifølge forfatterne særdeles gode. Skal metoden vurderes på grundlag af den foreliggende rapport, da består den i at formindske en uaccepterbar høj usikkerhed i et skøn over en udgiftsfaktor uden brug af yderligere information, og det ville i princippet indebære, at usikkerheden ved enhver budgetpost kunne ophæves uden adgang til ny viden. Dette kan næppe være tilfældet. Den større sikkerhed og »realisme« i beregningerne begrundes med, at de bygger på angivelse af middelværdier (det mest sandsynlige resultat, egentlig »forventningsværdien«) og en usikkerhed eller spredning (egentlig standardafvigelse eller middelfejl), der angiver den potentielle fejl eller afvigelse, som vurderingen må forventes at have i forhold til det senere faktiske tal. Det må forstås på den måde, at metoden kan afdække virkningerne for projektet som helhed af skøn over f. eks. olieprisstigningernes middelværdier og spredninger, mens disse skøn i sig selv afhænger af den foreliggende information. Helt specifikt synes regnereglen vedrørende varianser – variansen for en sum er lig summen af varianserne for de enkelte faktorer, hvis usikkerheden på de enkelte faktorer er indbyrdes uafhængige – at finde anvendelse uanset om forudsætningerne herfor er opfyldt.

Kahn Loeb Lehmann Brothers: The Danish natural gas network: Financing feasibility study

På grundlag af materiale fra DONG og dennes konsulenter gives en oversigt over gasprojektets økonomiske og tekniske forhold med henblik på en vurdering af den danske stats minimalt nødvendige finansielle